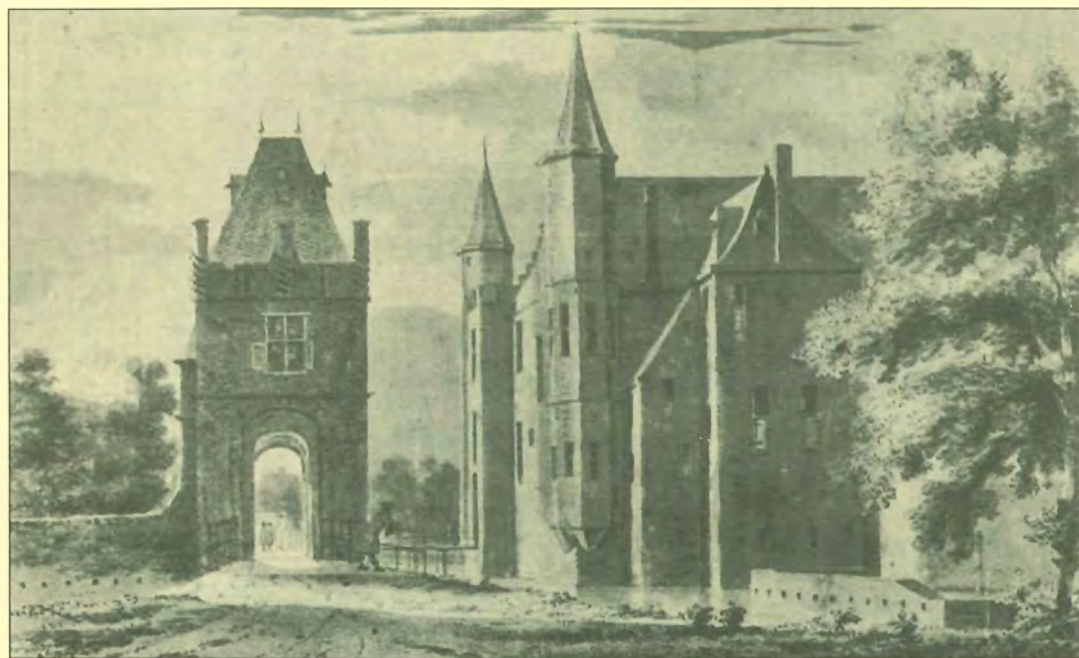

Historische Kring Maarssen

32e Jaargang no. 3, augustus 2005

CAFE-RESTAURANT

**„GEESBERGE”
aan de Vecht
MAARSSSEN**

voor al
uw bruiloften en partijen

**Michel en Cokky Heinsius
Zandpad 23 - Maarssen
Telefoon: 0346-561435**

RADIO - T.V.

ELECTR. HUISHOUDELIJK

+ VOORDEEL + VAKMANSCHAP

+ KWIEKE SERVICE

radio en t.v. speciaalzaak

elektron

Nassastraat 9-11,
3601 BA Maarssen
telefoon: 0346-562081

Koetsveld Assurantiën

- * PENSIOENEN
- * HYPOTHEKEN
- * BELEGGEN
- * FINANCIERINGEN
- * LEASEN

Raadhuisstraat 15
3603 AV Maarssen

Telefoon: 0346-561 680/567 757
Telefax: 0346-560 869
Onderdeel van Nico Koetsveld Beheer BV

beenmode lingerie badkleding

Langebracht 55 © 0346 575343 3601 AK Maarssen

HISTORISCHE KRING MAARSSSEN

Opgericht 11 september 1972, opgenomen in het verenigingsregister bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Utrecht en Omstreken onder nummer 301763120000.

Bestuur: B. Visschedijk, voorzitter, Mevr. M. Tijhuis, secretaris, Postbus 90, 3600 AB Maarssen, tel.: 0346-575222, Mevr. A. Wolters-Dekkers, penningmeester, J.H.W. van Bommel, H. Blaauw, Mevr. H. Pouderoyen, B. de Ruiter, W. Klever en A. de Zwart.

Lid van verdienste: drs. W. Smits (10-02-94), C.W.P. Bloemendaal (27-02-03).

Erelid: N. van Tricht (10-02-94), Mevr. G.M. Willekes-van Putten (24-02-2000), J.H. Sagel (22-02-2001), B. de Ruiter (21-02-2002).

Redactie: Mevr. I. de Jong-Zijp, mevr. M.A.E. Bertens- van de Wouw, B. de Ruiter.

Redactie-adres: Albardastraat 2A, 3601BN Maarssen, tel.: 0346-561079 jongzjip@wxs.nl;

Hondiusstraat 68, 3602 PJ Maarssen, tel.: 0346-564696 netty.bertens@hccnet.nl.

Lidmaatschap: Het lidmaatschap kost € 12 per jaar. Opzeggen kan alleen vóór het einde van het kalenderjaar. De lidmaatschapsbijdrage dient te worden voldaan d.m.v. de acceptgirokaart (maart/april). Voor meer informatie en aanmelden als lid van de Kring kunt u contact opnemen met Mevr. A. Wolters-Dekkers, Mozartlaan 12, 3603 BH Maarssen, tel. 0346-579940. Eventuele stortingen op ons giro nummer 2907376, t.n.v. **penningmeester Historische Kring Maarssen**.

Werkgroep archief/bibliotheek: H. Pouderoyen, Fazantenkamp 576, 3607 DG Maarssen, tel.: 0346-569133.

Website HKM : www.historischekringmaarssen.nl

Email-adres HKM : HKM@hccnet.nl

Verkoop losse nummers: B. de Ruiter, Nic. Maesstraat 6, 3601 DR Maarssen, tel.: 0346-563599.

ISSN: 1384-0967

32e Jaargang no. 3, augustus 2005

Verschijnt 4 x per jaar

Kringnieuws

Het jaarprogramma 2005-2006 van de Historische Kring Maarssen

Lezing Cees Bloemendaal

We starten het jaar met een bekende en geliefde spreker. Cees Bloemendaal zal op dinsdag 18 oktober in Merenhoef en donderdag 13 oktober 2005 in de Open Hof een lezing houden met als onderwerp 'Van Cromwijk tot de Kininefabriek'. Het gaat daarbij om dezelfde lezing die, gezien de te verwachten belangstelling, twee keer wordt gehouden op verschillende locaties.

Enige tijd geleden overleed Nolda Hogenhout, oud-bestuurslid van de Kring. Samen met haar man Arie heeft ze talloze dia's gemaakt van Maarssen en omgeving. Uit deze dia's heeft Cees Bloemendaal een selectie gemaakt en aan de hand daarvan houdt hij een lezing, waarbij hij als het ware een wandeling door de gemeente maakt. Hij loopt daarbij van de grens met Breukelen naar de grens met Oud-Zuilen.

Belle van Zuylen-lezing

Tweehonderd jaar geleden overleed Belle van Zuylen op 65-jarige leeftijd in Zwitserland. Dat is dit jaar herdacht met diverse activiteiten. Wij sluiten het Belle-jaar af met een lezing van schrijfster Thera Coppens. Zij heeft zich in Belle op bijzondere wijze verdiept en er ook over gepubliceerd. Donderdag 1 december 2005 zal mevrouw Coppens een lezing houden die vooral over de Zuilense jaren van

Belle gaat. Het is een lezing zonder dia's, maar met fragmenten uit brieven en boeken, die een goed inzicht geven in het leven en de gedachten van de grootste historische persoon van onze provincie. De lezing wordt gehouden op ongeveer tien meter van het toenmalige appartement van Belle, namelijk in de vergaderzaal van Slot Zuylen. Wilt u alvast iets lezen over Belle, dan kan dat op website www.historisch-toerisme-bureau.nl.

Maarssen vroeger en nu

Op dinsdag 10 januari 2006 organiseren we een lezing door Hans van Bommel en Benno Visschedijk. Zij zullen aan de hand van oude en nieuwe afbeeldingen van Maarssen langs bekende en minder bekende plekken van Maarssen gaan. Vooral oude ansichtkaarten worden daarbij gebruikt. Deze worden voor de gelegenheid op dia's gezet. Een dia van de huidige situatie dient dan als vergelijking. Deze lezing vindt plaats in Merenhoef.

Leeuwenburg en de omringende buitenplaatsen

In het jaarboekje 2004 van Niftarlake verscheen een bijzonder interessant artikel van de huidige eigenaar en bewoner van Leeuwenburg, prof. dr. J.W. Gunning. Hij beschreef de historie van zijn huis langs het Zandpad in Maarssen samen met die van de omringende buitenplaatsen. Naar aanleiding van het artikel hebben wij hem gevraagd voor de Kring een lezing te houden. Deze lezing vindt plaats op donderdag 23 februari 2006 in de Open Hof. Vóór de pauze houden we onze jaarlijkse algemene ledenvergadering en na de pauze de genoemde lezing.

Eind maart 2006 organiseren we de laatste lezing van het seizoen. Als onderwerp denken we aan de historische tuinen van de Vechtstreek. Op dit moment zijn we nog in overleg met een deskundige spreker.

Voor alle lezingen geldt dat ze beginnen om 20.00 uur. Leden van de Historische Kring Maarssen hebben gratis toegang, niet-leden betalen twee euro entree. Houdt u er rekening mee dat het soms druk kan worden? Vol is vol!

Excursie naar Dordrecht

De jaarlijkse excursie gaat op zaterdag 13 mei 2006 naar Dordrecht, de oudste Hollandse stad. Gave oude stadsgedeeltes en een fraai rivierfront zijn een bezoek waard. De Groothoofdspoor is een overblijfsel van de middeleeuwse stadsmuren, in de zeventiende eeuw in barokstijl verbouwd. Het Dordrecht Museum heeft een collectie beroemde oude meesters en in Museum Simon van Gijn bevinden zich diverse stijlkamers. Te zijner tijd komt er in dit periodiek een precieze beschrijving van de excursie.

Expositie in de Merenhoef

Begin september 2005 wordt in zorgcentrum Merenhoef in Maarssen de derde expositie geopend in de serie 'Groete uit Maarssen'. De eerste twee exposities waren in Snavelenburg en Maria Dommer. Drie maanden lang kan men talrijke afbeeldingen zien van oud-Maarssen. Daarbij is er bijzondere aandacht voor de Maarssense kerken, in het kader van het onderwerp van Open Monumentendag op 10 september a.s. Verder staat de Meerhofstede met zijn omgeving extra in de belangstelling. In de vitrines staan voorwerpen opgesteld die betrekking hebben op de landbouw. Iedereen is welkom van 8.00 uur tot 20.00 uur, elke dag.

Fortenmaand

In de maand september 2005 vinden allerlei activiteiten plaats in het kader van de fortenmaand, van bijzondere openstellingen, wandelroutes en kinderactiviteiten tot excursies. Zeer aanbevolen! Brochures zijn verkrijgbaar bij de VVV-kantoren en de bibliotheken. Zie ook: www.fortenmaand.nl

Vrede van Utrecht

In 2013 wordt gevierd dat de Vrede van Utrecht driehonderd jaar geleden werd getekend. Nu al zijn er allerlei festiviteiten. Drie unieke busexcursies vinden plaats in september 2005. De onderwerpen zijn:

de Franse Tijd, de Middeleeuwse Kastelen en de Romeinse Limes. Informatie bij: www.vredevanutrecht.nl of bij Rondom aan het Domplein 9 in Utrecht, telefoonnummer: 030.2333036.

Nogmaals 'Glaasje op laat je rijden'

Van mevrouw Van der Schans-Verkruisje uit Breukelen kregen we een reactie op het artikel *Glaasje op, laat je rijden* in het vorige nummer van ons periodiek. Zij is de achterkleindochter van de in het genoemde artikel voorkomende veldwachter Van Duinen. Deze woonde in het pand aan de Breedstraat waar thans de firma Telkamp zit. Hij woonde dus niet in het pand ernaast. Het woonhuis van Van Duinen fungeerde toen ook als politiebureau; achter het huis was een cachot voor arrestanten. Later is hij verhuisd naar Binnenweg 68, daar had hij een huis laten bouwen.

Kringkroniek

Cursussen bij het Utrechts Archief

In het najaar van 2005 organiseert het Utrechts Archief diverse cursussen, waarvoor wellicht ook bij onze leden belangstelling bestaat. Het programma omvat zowel cursussen van een dagdeel als van meerdere dagdelen. De onderwerpen variëren van paleografie (het lezen van oude handschriften) tot genealogie (familieafstamming), huizenonderzoek en wegwijs worden in het archief. Van dit laatste onderwerp kan men ook door middel van een rondleiding ter introductie kennis nemen: elke donderdagochtend om 11.00 uur kan men, zonder zich vooraf te melden, aansluiten bij de gids. Dit is nog gratis ook! De cursussen zelf kosten wel wat.

Informatie is te vinden op de website: www.hetutrechtsarchief.nl of te krijgen per telefoon: 030-2866611. Het archief is aan de Alexander Numankade 199-201 in Utrecht. Daar worden ook alle cursussen gehouden, behalve de digitale cursus archiefonderzoek, want die staat op de website.

Schenkingen

Van mevrouw O. Buijs ontvingen we een aantal ingelijste gebruiksvergunningen van het vroegere hotel-restaurant De Harmonie. De heer T. van Dam schonk ons een foto van station Maarssen en het Merwedekanaal van rond 1930. Van mevrouw Reinders kregen we een serie dia's van oud-Maarssen, waaronder diverse afbeeldingen van ansichtkaarten. Drukkerij Biegelaar & Janssen gaf ons een exemplaar van hun herdenkingsboek ter gelegenheid van hun honderdjarig bestaan.

Wij danken hen daarvoor hartelijk.

U weet toch dat de Historische Kring altijd geïnteresseerd is in voorwerpen en afbeeldingen van oud-Maarssen? Met name denken we dan aan oude fotoalbums. Soms worden deze weggegooid zonder dat men zich realiseert dat er op de foto's wel eens, behalve de personen, bijzondere gegevens van huizen en straten op staan.

Tienhoven Toont 2005

Voor de vijfde keer wordt in Tienhoven de manifestatie Tienhoven Toont Kunst, Klank en Kleur gehouden. Op zaterdag 24 september om 11.00 uur is de opening in de kerk in Tienhoven, Laan van Niftar-lake 62. Soli Deo Gloria verzorgt dan een openingsconcert. Tussen 12.00 en 17.00 uur is er heel veel te beleven. Allerlei particuliere musea zijn open: het Boerenmuseumpje van Theo Schouten, het Schaatsmuseum en het Kruideniersmuseum Het Winkeltje. U kunt een bezoek brengen aan zulke uiteenlopende zaken als galleries, de molen De Trouwe Wachter, de Hinnikwagen, de Jugendstilboerderij Heuvellaan 7, een trekschuit met paard, optredens van diverse musici en veel bijzondere oude voertuigen. Deze lijst is verre van volledig! Ga zelf kijken, raden wij u aan. De Historische Kring Maarssen is er trouwens ook met een kraam.

Van de 'nieuwe' redactie

Zoals u elders in dit periodiek gelezen hebt is Marja Hatzmann nu definitief gestopt. We staan nu dus echt op eigen benen en dat is natuurlijk even wennen. Dat Marja een prestatie heeft geleverd door alles alleen te verwerken werd ons al snel duidelijk. We zullen zo veel mogelijk op haar manier te werk gaan, maar ongetwijfeld zullen wij dingen anders doen. Als u op- en/of aanmerkingen hebt, horen we dat graag van u.

Fijn dat de vaste schrijvers ons meteen gesteund hebben en voor voldoende kopij hebben gezorgd; zonder hen zijn wij nergens. Een bedankje aan hun adres lijkt ons wel op zijn plaats. We hopen op een goede samenwerking.

Marja wensen we alle goeds toe voor de toekomst.

Netty Bertens en Immetje de Jong

Het overnemen van artikelen zonder toestemming van de redactie is verboden.

De inhoud van de artikelen is voor de verantwoording van de auteur.

U kunt kopij voor het volgende nummer inleveren vóór 15 september 2005.

Open Monumentendag 2005

Op zaterdag 10 september 2005 wordt de Open Monumentendag gehouden. Het landelijk thema voor dit jaar is 'Religieus Erfgoed'. Het Maarssense Comité is al geruime tijd bezig met de voorbereiding van een afwisselend dag- en avondprogramma. Centraal informatiepunt is de 'Open Hof' aan de Kerkweg. Daar zijn onder meer de fietsroutes, de aanvullingen en de monumentenmap verkrijgbaar; ook is er een breed samengestelde expositie te bekijken. U kunt dit jaar kiezen uit twee fietstochten, die u langs kerken, pastorieën, begraafplaatsen en bijzonderheden op religieus gebied zullen leiden: een korte route van ongeveer anderhalf uur die door het centrum van Maarssen zal gaan en een lange route van circa tweeëneenhalf uur die door het centrum van Maarssen, door Oud-Zuilen, Oud-Maarsseveen en Tienhoven gaat. In totaal zijn er langs de route twaalf openstellingen. Bovendien zijn er ook andere activiteiten of kleine exposities. Zo is er bijvoorbeeld in zorgcentrum 'Merenhoef' de expositie 'Groete uit Maarssen' te bekijken, een tentoonstelling die in samenwerking met het Museum Maarssen, de Historische Kring Maarssen en het archief Vecht en Venen is samengesteld. Het avondprogramma vanaf 19.30 uur heeft het thema 'Van de Wieg tot het Graf'. Dopen, trouwen en begraven staan hierin centraal. In een drietal kerken zal dit thema door middel van zang en muziek worden uitgebeeld. In voorbereiding is een boekje over het 'Religieus Erfgoed binnen Maarssen en omstreken'. Het wordt samengesteld en geschreven door kunsthistoricus drs. Jaap Versteegh. De beide fietsroutes zijn eveneens in dit boekje, dat op 10 september te koop zal zijn, opgenomen.

Hans van Bommel

Een van de opengestelde kerken. Hier is het centrale informatiepunt van de Open Monumentendag. Foto uit ongeveer 1935 (particuliere collectie).

Een Koninklijke onderscheiding voor Benno Visschedijk

Op 29 april jl. is de voorzitter van de Historische Kring Maarssen koninklijk onderscheiden. Benno Visschedijk werd lid van de Orde van Oranje-Nassau voor vrijwilligerswerk op velerlei gebied. Hij was jarenlang actief voor onder meer de peuterspeelzaal en de basisschool van zijn kinderen. Verder was hij penningmeester van de Willem van Leusden Stichting. Gedurende ruim 18 jaar hielp hij bij het organiseren van hooggewaardeerde kindervoorstellingen in het vroegere Sociaal Cultureel Centrum 't Zand. Hij werkte daar ook zeven jaar, tot ieders genoegen, één dag per week als vrijwilliger in het klusgroepje. Zijn **vele** bezigheden voor het slot Zuylen en de Historische Kring Maarssen worden bijzonder op prijs gesteld, zeker ook door zijn kennis van zaken en zijn prettige optreden. Zonder enige twijfel dus een verdiende onderscheiding voor deze sympathieke Maarssenaar.

In de middag van de 29e april hebben Hans van Bommel en Benno Visschedijk op de contactbijeenkomst voor de eerder en nieuw gedecoreerden een kort programma verzorgd over Goudestein en de Huydecopers. Er bestond veel belangstelling voor de lezing, die 'geïllustreerd' werd met onder meer oude kaarten.

Afscheid van Marja Hatzmann-Scheltema

Toen Marja Hatzmann enige tijd geleden aankondigde dat ze van plan was naar Amsterdam te verhuizen, waren we binnen het bestuur niet zo verbaasd. Zij is afkomstig uit de hoofdstad en die is altijd blijven trekken. Bovendien verhuisde het werk van haar man ook daar naar toe. Ter geruststelling voegde ze eraan toe dat eerst hun huis in Maarssen moest worden verkocht. En de woningmarkt, dat wisten we allemaal, was niet zo gunstig als je je huis wilde verkopen. We geloofden het maar al te graag. Met enige schrik hoorden we nog maar kort geleden dat de verkoop rond was.

We doen niemand te kort als we zeggen dat de redactie van ons periodiek draaide rond één persoon, al meer dan tien jaar: Marja Hatzmann. Weliswaar was Bert de Ruiter corrector van het periodiek en las Nolda Hogenhout aanvankelijk de tekst kritisch door, wie de centrale rol vervulde was steeds duidelijk.

Marja kwam in de redactie in februari 1994, in het bestuur in augustus van dat jaar. De ledenvergadering van februari 1995 bekrachtigde dit.

Aanvankelijk staan in het colofon naast haar naam de namen van andere redactieleden. Al meteen is haar adres het redactieadres. Binnen korte tijd neemt zij in haar eentje de complete redactie voor haar rekening. Dat is niet gering. Want voordat een artikel kant-en-klaar in het periodiek staat is er al een hele weg afgelegd. Tussen de eerste contacten met schrijvers en de contacten met de drukker zit een lange en soms lastige weg. Vaak heeft ze ons, als de sluitingsdatum van een periodiek nabij was, verzekerd dat het allemaal wel in orde zou komen. En dat kwam het, zelfs zo dat we maar zelden het minimumaantal van twintig pagina's hadden. Vrijwel altijd was het meer. Een redactie die ruim in de kop zit, dat moet wel goed zitten!

We weten, uit de vele reacties die we krijgen bij elke nieuwe aflevering van ons periodiek, dat onze leden veel waardering hebben voor de inhoud ervan. Het streven is daarbij altijd om de artikelen voor een groot publiek aantrekkelijk te laten zijn, zonder al te populair te willen doen. Het is duidelijk dat voor een vereniging als de onze een tijdschrift de belangrijkste factor is in het contact met de leden. Dat de Historische Kring elk jaar groeit in ledenaantal is voor een groot deel te danken aan de kwaliteiten van het periodiek. Hiervoor zijn wij Marja Hatzmann veel dank verschuldigd.

In de ledenvergadering van 23 februari 2006 zullen wij officieel afscheid nemen van Marja. Binnen het bestuur van de Kring hebben we al op informele wijze afscheid genomen van deze steunpilaar. Gelukkig hebben we al opvolgers voor haar gevonden (zie het periodiek van mei 2005) en heeft Marja toegezegd deze met goede raad terzijde te zullen staan.

Tastbare Tijd

De geschiedenis van de provincie Utrecht kan op verschillende manieren worden verteld. In 1977 verscheen de 'Geschiedenis van de Provincie Utrecht' in drie delen. Daarin worden politieke, sociale en kerkelijke ontwikkelingen geschetst. In 'Tastbare Tijd' wordt de geschiedenis van het landschap weergegeven met behulp van stappen door de tijd. Wat is de invloed van de mens op zijn omgeving en waarom ziet onze woonomgeving er nu zo uit? De provincie is onderverdeeld in tien deelgebieden, waarbij steeds de wijzigingen in de loop der eeuwen aan de hand van talloze kaarten worden getoond.

De Vecht is zo'n deelgebied. Vijf grote kaarten laten zien hoe de structuur veranderd is in de afgelopen tweeduizend jaar. Reproducties van oude afbeeldingen en moderne opnamen vullen dit beeld aan.

Speciaal voor dit boek zijn meer dan honderd luchtfoto's gemaakt, alleen al van het Vechtgebied minstens tien. Vaak is daarbij een oude afbeelding geplaatst die de vroegere situatie weergeeft.

De leesbare en kernachtig geformuleerde tekst veronderstelt geen bijzondere voorkennis. Toch krijgt ook de kenner nog allerlei onbekends voorgeschoteld.

Het boek is ontstaan naar aanleiding van het Provinciale Streekplan 2005 – 2015. Per gebied en voor de provincie als geheel zijn in het streekplan eisen geformuleerd: Wat moet worden veiliggesteld en waar moet worden ingegrepen. Schrik niet, ambtelijk jargon is vermeden. Er is juist duidelijk aangegeven wat waardevol is in een gebied, wat kwetsbaar is en wat dus bijzondere zorg nodig heeft.

'Tastbare Tijd' is een aanrader. Voor een relatief bescheiden bedrag krijgt men een mooi uitgevoerd gebonden boek van meer dan driehonderd pagina's met een schat aan gegevens, zowel in tekst als in afbeeldingen. Wie zoiets cadeau geeft of krijgt zit goed!

Tastbare Tijd, cultuurhistorische atlas van de provincie Utrecht. ISBN 90 76092 400.

Auteur: Ronald Blijdenstijn. Prijs: € 29,50.

Detail uit de *Caerte vande Vyfheid der Stadt Utrecht* volgens de beschrijving van den jare 1539, uitgegeven door C. Specht in 1696.

De Geldzuivering van 1945

Afb 1. Huize 'Bolenstein' en Schippersgracht. In Bolenstein was vanaf ca. 1943 het kantoor van de distributiekring Maarssen gevestigd. Prentbriefkaart, uitgave J. Goetheer, van omstreeks 1930. Privé-verzameling auteur.

In mei van dit jaar is op velerlei wijzen herdacht dat Nederland zestig jaar geleden door de geallieerde troepen werd bevrijd van de Duitse bezetting. Groot, zo kon men in veel kranten en tijdschriften lezen, was in 1945 de opluchting en vreugde en in de lente- en zomermaanden van dat bijzondere jaar is er dan ook heel wat geëst. Maar ook moest het herstel van de grote schade die het land gedurende de vijf oorlogsjaren opgelopen had, zo snel mogelijk ter hand worden genomen. Vaak wordt bij deze schade gedacht aan infrastructurele zaken, zoals de vernielde havens, auto- en spoorwegen, vliegvelden en onder water gelopen polders. Maar ook andere zaken vroegen om de nodige aandacht. Zoals de talloze vernielde woonhuizen en boerderijen, die snel hersteld of herbouwd dienden te worden. Ook het bestuur was zowel landelijk als plaatselijk in veel gevallen aan herziening toe. Menige gemeente (zo ook Maarssen) had in 1945, doordat de NSB-bestuurders hun functie verloren, geen burgemeester meer. De tijdens de bezetting verboden politieke partijen dienden (her)opgericht te worden en ook de ontstane

chaos in de financiële wereld vroeg dringend om een adequate aanpak. Zo was door verschillende redenen tijdens de oorlogsjaren, o.a. door de ten dele gedwongen export naar Duitsland en de zwarte handel in van alles en nog wat, de totale geldhoeveelheid in Nederland enorm toegenomen. Zo steeg de geldhoeveelheid bestaande uit muntgeld (zijnde munten alsmede munt- en bankbiljetten) en alle banktegoeden tezamen van 2,5 miljard in 1938 tot 10,9 miljard gulden in 1945, terwijl in dezelfde periode het nationaal inkomen drastisch was gedaald. Een geldzuivering of geldsanering, met als hoofddoel snel de geldhoeveelheid en het nationaal inkomen tot normale proporties terug te brengen, was dan ook beslist noodzakelijk. Maar tevens hoopte men zodoende het door collaboratie en zwarte handel verkregen geld boven water te brengen en het vervolgens te confisqueren of op z'n minst met terugwerkende kracht alsnog hoog te belasten. Onlosmakelijk aan deze geldzuivering is de naam verbonden van de toenmalige minister van Financiën, de econoom en politicus Dr. Mr. Pieter Liefstinck (1902-1989). Hij was vóór de oorlog

BEKENDMAKING

De wnd. Leider van den Distributiekring Maarssen, brengt ter kennis van het publiek, dat de inwisseling van de thans in omloop zijnde bankbiljetten tegen nieuwe muntbiljetten van een gulden en 2.50 gulden tot een bedrag van tien gulden per persoon en de uitreiking van de z.g. „Geldkaarten A”, in den Distributiekring Maarssen zal geschieden in de week van 19 tot en met 25 September a.s.

De geldomwisseling is NIET gebonden aan den Distributiekring van inwoning. Personen echter, in het ZUIDEN des lands woonachtig, kunnen niet geholpen worden uitgeze. schippers.

De inwisseling zal geschieden volgens onderstaand schema, waaraan ieder VERPLICHT is zich te houden:

MAARSSSEN, Distributiekantoor „Bolenstijn”.

Woensdag 19 Sept. de lett. A t.m. B van 9-12 en 2-4 uur

Donderdag 20 Sept. de lett. C t.m. G van 9-12 en 2-4 uur

Vrijdag 21 Sept. de lett. H t.m. M van 9-12 en 2-4 uur

Zaterdag 22 Sept. de lett. N t.m. Q van 9-12

Zondag 24 Sept. de lett. R t.m. Z van 9-12 en 2-4 uur

BRUKELEN, Hal van den heer Stam.

Woensdag 19 Sept. de lett. A t.m. H van 9-12 en 2-4 uur

Donderdag 20 Sept. de lett. I t.m. O van 9-12 en 2-4 uur

Vrijdag 21 Sept. de lett. P t.m. Z van 9-12 en 2-4 uur

TIEHNOVEN, Consistoriekamer der Ned. Herv. Kerk

Maandag 24 Sept. de lett. A t.m. Z van 9-12 en 2-4 uur

Medegebracht moeten worden:

Alle inlegvellen.

De tweede Distributiestamkaart van het

hoofd van het gezin.

De Brandstoffenkaart T 509.

Tien gulden per gezinslid (uitsluitend in bankbiljetten

van f 10.-, f 20.- of f 50.-, in veelvouden van f 50.-)

Voor personen die besluit niet op bovengenoemde data kunnen verschijnen, zal op Dinsdag 25 Sept. van 9-12 uur een na-uitreiking worden gehouden in het Distributiekantoor te Maarssen.

Na 25 Sept. echter kanniemand meer geholpen worden!

Personen beneden den leeftijd van 18 jaren worden in geen geval geholpen!

In verband met het benoemen van het Distributiekantoor te Maarssen van 19 tot en met 25 September a.s. gelden voor ALLE DISTRIBUTIEZAKEN, uitgezonderd uitdrukkende (na benoeming van den Leider).

De wnd. Leider v. d. Distributiedienst

W. DE KRUIF

financieel-economisch herstel van het land. In het kader van zijn maatregelen moesten in juli 1945 alle bankbiljetten van honderd gulden bij de banken worden ingeleverd in ruil voor een bij-schrijving op een geblokkeerde rekening. De bil-jetten van 500 en 1000 gulden waren al in 1943 ingetrokken. In september 1945 moest de rest van het papiergeld worden ingeleverd en werden alle bank- en girotegoeden tijdelijk geblokkeerd. Bij de inlevering van het papiergeld (in Maarssen moest men hiervoor naar het distributiekantoor in 'Bolenstijn' (zie afbeelding 1), kregen alle in-woners voor tien gulden aan nieuwe muntbiljet-ten van één gulden en tweeënehalve gulden uitgereikt. Hierdoor zou iedereen zich de eerste dagen met nieuw geld in de eerste (levens)be-hoeften kunnen blijven voorzien. Al heel snel werden deze tien gulden nieuw geld het 'tientje van Lief tinck' genoemd en was Piet Lief tinck voor velen, waarschijnlijk mede door het gevoel van eerlijkheid die de geldzuivering met zich bracht, de populairste minister van Financiën van zijn tijd. Ooit zag ik zelfs in het spaarpotten-museum een van porselein gemaakte spaarpot, die sprekend leek op het bebrilde hoofd van mi-nister Lief tinck. Blijkbaar vond men in het naoor-logse Nederland het in zijn hoofd opgeborgen geld 'safe' bewaard. De geldzuivering had tot gevolg dat de nationale geldhoeveelheid in de-cember 1945 al was verminderd tot f 4,1 miljard. Geleidelijk werden de spaartegoeden en de ge-blokkeerde rekeningen, na onderzoek en even-tuele belastingheffing, gedeblokkeerd. In juni 1952 zijn de laatste geblokkeerde tegoeden vrij-gegeven. Dat al deze perikelen ook aan Maars-sen niet voorbij gingen, blijkt overduidelijk uit de hierbij geplaatste officiële bekendmaking (zie af-beelding 2) van de heer W. de Kruij, waarne-mend Leider van de Distributiedienst van de Kring Maarssen. Met dit affiche (gedrukt bij J. Schuileman in Maarssen en nog maar kort in het bezit van de H.K.M.) werden de inwoners van Maarssen, Breukelen en Tienhoven in september 1945 opgeroepen voor de inwisseling van de toen in omloop zijnde bankbiljetten, teneinde met het beroemde tientje van Lief tinck weer huiswaarts te kunnen keren.

Bronnen:

Archief Historische Kring Maarssen

Encarta Encyclopedie Winkler Prins

J.H. Sagel

Afb. 2. Foto van affiche. Uitvoering zwarte letters op groen papier, formaat origineel 32 x 49,5 cm., verzameling H.K.M.

hoogleraar in het geldwezen aan de Economi-sche Hogeschool in Rotterdam en werd al in ok-tober 1940 in gijzeling genomen door de Duitse bezetters. Aanvankelijk verbleef hij, net als ande-re gegijzelden, in Nederland maar werd later naar Duitsland overgebracht. Daar zat hij o.a. in het kamp Buchenwald gevangen. Na zijn terug-keer in Nederland sloot hij zich, hoewel oorspronkelijk behorende tot de CHU-richting, aan bij de toen pas opgerichte sociaal-democrati-sche P.v.d.A. en werd namens die partij op 24 ju-ni 1945 minister van Financiën in het kabinet Schermerhorn-Drees. Hij bleef minister tot 1952, waarna hij, na zijn terugtreden als politicus, nog vele jaren belangrijke posities innam bij de We-reldbank en het IMF (Internationaal Monetair Fonds). Tijdens zijn ministerschap heeft Piet Lief tinck met vaste hand leiding gegeven aan het

Wim Visée, geestelijk verzorger bij de ondergrondse

Varik is een plaatsje in de Betuwe in de buurt van de Waal, midden in het vlakke land, met fruitbomen en weilanden. De rust en de stilte accentueren de weidsheid van het landschap. In de buurt van een hofje, huizen rondom met ieder een kleine tuin, woont mevrouw N. Visée-Meyers.¹ Natuurlijk, zeg maar Neeltje, bevestigt de goedlachse oud-Maarssense. Ze is in haar geboortedorp jarenlang akela bij de welpen geweest en ook jarenlang assistente op de Westhill zondagschool. En nu al meer dan vijftientig jaar de weduwe van Wim Visée, die in Varik tot aan zijn emeritaat predikant is geweest. De ontmoeting begint met herinneringen ophalen, een kopje koffie met iets erbij en dan... ja... een verhaal over Wim. Neeltje verschuift wat op de brede bank, snuit de neus, kijkt naar buiten, naar binnen en lacht wat onzeker. Waar zal ze mee beginnen?

Wim en de ondergrondse... dat is de kern van dit verhaal. Maar er gaat natuurlijk een geschiedenis aan vooraf. Neeltje, de benen over elkaar geslagen, gaat er eens goed voor zitten en vertelt dan wat ze weet over de jeugd van haar man. En hoe het spoor verder loopt naar hier, naar Varik.

In Amerongen geboren op 25-10-1909. Zijn vader is daar kleermaker. Het Nederlands Hervormde milieu waarin Wim (officieel Willem) opgroeit is de voedingsbodem voor zijn wens: predikant worden. Na de lagere school volgt hij het gymnasium in Driebergen. Nee, hij kan dat niet afmaken. Neeltje geeft een toelichting. In het zicht van de haven gestrand, niet wegens zitten blijven maar omdat er geen geld meer is. Een studie theologie in Nederland is dus niet mogelijk. Vindingrijk als Wim is en ook ondernemend, gaat hij naar België. Daar kun je met een mindere vooropleiding wel studeren. Hier noemden ze die opleiding in Leuven geringschattend een zendelingopleiding, lacht Neeltje. Dat is voor haar man ook de reden om na zijn studie, die hij in 1934 afrondt, in België te blijven, mede door zijn relatie met een Belgische, waarmee hij het jaar daarop trouwt. Weer een jaar later wordt een zoon, Ferdie, geboren. In het overwegend katholieke België is er een hechte protestantse gemeenschap

waar Wim zijn pastorale arbeid verricht. Sociaal bewogen - denk aan de crisisjaren - is hij van het begin af aan zeer betrokken met het wel en vooral het wee van zijn gemeentelieden.

In september 1939 wordt hij opgeroepen voor de mobilisatie. Ja, hij is Nederlander gebleven, zegt Neeltje. Hij moet naar Rotterdam, waar hij tijdens de meidagen heeft gevochten. Ja, echt... gevechtshandelingen. Ernstig vertelt ze hoe Wim, met de ogen dicht, heeft geschoten. Is het zijn geloof wat hem in verwarring brengt? De vijand, wat betekent het woord vijand?

Wim kan een motor berijden en wordt ordonnans en later adjudant van kolonel Scharoo. Spannen de dagen. Neeltje laat een ereteken zien, het verzetskruis voor bijzondere krijgsverrichtingen tijdens de meidagen 1940... metaal met een lintje, licht in gewicht en toch zwaarwegend.

Hij heeft er een zenuwtic aan overgehouden, doorbreekt Neeltje de stilte, bij zijn neus. Vooral als hij gespannen is wordt het erger.

Wat te doen na de capitulatie? Wim wil naar Engeland. De vechter in hem is ontwaakt en de prediker voor geloof, hoop en liefde voegt daar aan toe... vechten voor vrijheid en gerechtigheid. Loze woorden? Oh nee, Wim is wat je noemt een bevlogen man, met idealen!

Met anderen wordt hij opgepakt door de Duitsers en zit een half jaar vast in het fort Honselaardijk in Tull en 't Waal. Zijn woede naar de vijand kan hij kwijt met houthakken. Iedere in stukken gehakte boomstam staat symbool voor een Duitse soldaat...

In het najaar van 1940, vrijgelaten, wordt hij evangelist in Rotterdam bij de gemeenschapsbond 'Jeruel'. Hij heeft er al een paar maal gepreekt. Ook in Bilthoven is een zelfde confessionele bond die zijn hulp vraagt. Een betaalde baan, knikt Neeltje. Zijn werk bestaat daar in het voorgaan in de dienst en ook wijkwerk. Dopen en het avondmaal bedienen mag hij niet. Ik denk dat je het nu pastoraal werk zou noemen, veronderstelt de vertelster.

Een tweede kopje koffie, een paar foto's uit die tijd. Ook Neeltje bekijkt ze aandachtig.

Willy Hems.

Wanneer Wim in 1942 gevraagd wordt om in Maarssen voorganger van de Evangelisatie te worden - voorheen de Jeugdkerk genoemd - ² wordt eindelijk het gezin herenigd. Met zijn vrouw en zoontje verhuist hij naar het bovenge-deelte van de aan de Westhill-kapel grenzende woning.³

Met zijn militaire ervaring, zijn strijd lust en zijn hoogstaande idealen, is de stap naar de ondergrondse eigenlijk een vanzelfsprekende. Dieren-arts Anderson die in de buurt woont, betreft hem erbij. Neeltje weet te melden dat de commandant een koopvaardijman is en noemt de namen van Sijbert en Gerrit Griffioen, Jan Slager, Wil van Vredendaal en Willie Hems als collega's in het ondergrondse werk. Natuurlijk, er zijn er nog veel meer maar deze namen komen in de verhalen van Wim - jaren later - vaak voor. Neeltje zelf is dan een meisje van vijftien, zestien jaar, ULO-scholiere en met heel andere dingen bezig dan haar latere echtgenoot.

Zijn functie... ? Geestelijk verzorger, vult Neeltje direct in. Het moreel steunen. Wim heeft een indringende manier van spreken waar de emotie altijd in doorklinkt. Het innerlijke vuur brandt en

steekt dat van anderen aan of zorgt dat daar het vlammetje een vlam wordt. Wim spreekt over twee van de Tien Geboden: Gij zult niet doden en Gij zult geen valse getuigenis geven.

Hoe ga je daar mee om? Waar leg je de grens? Wim beantwoordt vragen, gaat in op de aarzelingen en twijfels. Ook voor hemzelf blijft het moeilijk. Intakegesprekken zou je het tegenwoordig noemen. Het 'wegen' van nieuwkomers. Hun motivatie, hun karaktervastheid inschatten. Dat is Wim zijn werk voornamelijk.

Ja, natuurlijk is er het directe verzetswerk. Neeltje vertelt hoe voorganger Visée, in zijn zwarte pak, in de Evangelisatie op zondag de dienst leidt. Op de bodem van de preekstoel zijn de karabijnen verstopt. Gods woord bovenop de vuurwapens. De volle kerk - Wim weet de kerk-gangers te boeien - heeft er geen weet van. Het Onze Vader wordt meegebeden. Verlos ons van het Kwade... .

Revolvers ophalen uit Bilthoven. Naar Volendam waar Hein Schilder hoofd van de ondergrondse is. Gevaarvolle opdrachten, altijd zonder ongelukken. Wel de spanning en de zenuwtic. Nee, Wim is nooit ondergedoken. Zijn werk als evangelist maakt hem in zekere zin onkwetsbaar voor de Duitsers. Bij hem thuis in een rommelhok liggen onder meer radiotoestellen verborgen. Waar hij mensen kan helpen doet hij het. Altijd zorgen voor anderen. En zelf... misschien soms een stil gebed, een tekst, een zucht... .

Wat weet Neeltje zich nog meer te herinneren? Oh ja, de Duitsers hebben voor allerlei zaken stempels, als bewijs van goedkeuring, ingevoerd. Een officieel stempel is waardevol op documenten.

Zo is er bijvoorbeeld een stempel dat goedkeuring verleent voor het slachten van een koe, ingesteld om illegaal slachten te voorkomen. Een zekere meneer Blaauwendraad controleert regelmatig bij de boeren het aantal koeien. Met zo'n stempel op een papier kan een boer aantonen dat een koe minder te verklaren valt, of kan de slager aantonen dat de slacht wettig gebeurt. Neeltje weet niet precies van de hoed en de rand, maar het stelen van zo'n stempel is zinvol en wordt mede georganiseerd door haar man, weet ze. Zo wordt er ook een waardevol stempel buit gemaakt om van roggemeel brood te bakken. Wim zorgt voor maaltijden voor kinderen in Concordia, het rooms patronaatsgebouw aan de Breedstraat.

Alle kerkgenootschappen werken samen. Met

behulp van extra bonnen en voedseltoewijzingen kunnen ondervoede kinderen geholpen worden. Alweer mede dankzij de inspanningen van Wim. Zijn zwarte krullende haardos begint hier en daar een zilverwitte draad te vertonen. Zorg en spanning vertalen zich in soms onverklaarbare vermoeidheid. Vijfendertig jaar oud.

Wim vraagt veel van zichzelf. Soms te veel, denkt Neeltje nu.

1945: In de bevrijdingsdagen zoekt Wim medeverzetstrijdster Willy Hems - haar werk is op de distributieafdeling van het Gemeentehuis - op die bij haar ouders in het laatste huis aan de Strick van Linschotenstraat woont. Ze staan nog bij de deur te praten wanneer ineens geluid van geweerschoten de stilte verbreekt. Wim, getraind in zulke omstandigheden, duikt naar de grond. Willy Hems, wat argeloos, blijft nog staan en wordt door een kogel in haar maagstreek getroffen. Twee dagen later overlijdt ze in het diaconessenhuis in Utrecht. Eerst nog hoopvol zoekt Wim zijn compagnon op. Hij leest psalm 23 voor, de Heer is mijn Herder, een gebed wordt uitgesproken. Op haar begrafenis zal hij het woord voeren.

Ja, na de oorlog verandert er veel. De relatie met zijn vrouw is niet goed. Ze zijn uit elkaar gegroeid. Zij hyperintelligent, een mentaal type en Wim door en door een gevoelsmens.

Neeltje blikt terug op die tijd. Akela bij de welpen, kamperen aan de IJssel. Zij en Wim op vrijersvoeten. Een wereld gaat voor hen beiden open. In Maarssen kan er geen plek meer zijn voor Wim Visée als voorganger, dat is duidelijk. Na omzwervingen, opnieuw gehuwd en - heel gewenst - twee dochtertjes, komt het tot een rustpunt in Varik. Jawel, Wim is nu officieel predikant. De titel 'dominee' mag gevoerd worden. Dopen en het avondmaal bedienen mag hij nu. Singuliere gaven... en ook... na de oorlog is er een regeling waarvoor Wim in aanmerking kan komen.

Noten:

1. Overleden in 2004
2. Thans Uitvaartonderneming Sander Snijders
3. Nadien bewoond door Ien van Hoorn-Schuring

Visée-Hiegers 1949.

Nee, Wim sprak er de laatste jaren niet veel meer over, vertelt Neeltje... over die oorlogsjaren. Maar het bleef gegrift in zijn herinnering. Altijd dat gespannene, die zenuwtic. Het heeft zijn dood - niet lang na zijn emeritaat - misschien wel beïnvloed. Neeltje kijkt weifelend en blikt naar buiten. Een mager zonnetje, een fietser, een blaffende hond. In de tuin wat uitgebloeide margrietten. Er naar wijzend zegt Neeltje: Ja, dat waren zijn lievelingsbloemen.

Auke Hoekstra

De Langegracht te Maarssen

Deel 22

Afb. 1. Jan de Pijper met zijn vrouw

Aan het eind van de 18e eeuw werd het pand, nummer 44/45a, gebouwd. Het is een grachtenpand met een grijs pannendak, waarvan de nok evenwijdig aan de straat loopt. Op de begane grond treft men over meer dan driekwart van de breedte van de gevel een classicistische omlijsting, bestaande uit pilasters en een hoofdgestel. Tussen de pilasters bevinden zich een deur en twee grote vensters. Links is een panelendeur met bovenlicht, die toegang geeft tot de bovenverdieping (nummer 45a). Op deze verdieping zijn vier schuifvensters, waarboven een eenvoudige geprofileerde kroonlijst. Deze winkelpui met zijn pilasterstelling is karakteristiek voor de winkels uit de 19e eeuw. In 1967 is de winkel vergroot door de achterkamer erbij te trekken. De achtergevel is toen eveneens uitgebreid en de winkelpui wat veranderd. Tevens werd de bovenverdieping gemoderniseerd. De totale kosten waren 20.000 gulden. Toch was men niet tevreden over de voorgevel, wat blijkt uit de aanvraag tot restauratie een jaar later. Deze kosten waren nog hoger en werden beraamd op 24.619 gulden. In 1969 is deze restauratie uitgevoerd. In 1984 sloeg het noodlot toe in de vorm van een grote brand, die de gehele zolderverdieping verwoestte. De gebroeders Van Manen, sinds 1970 eigenaren van dit pand, hebben dit weer op authentieke wijze laten herbouwen. Zoals ik al vertelde, betreft het twee woningen in één pand. Beneden de winkel met daarachter het woongedeelte en de bovenverdieping was nummer 45a.

Laten we eerst de bewoners van het winkelpand eens bekijken. In 1849 was het een boekhandel van

Afb. 2. De dierenzaak van de gebroeders Van Manen

Cornelis van Nederhasselt. Twintig jaar later trok Cornelis Braat er in met zijn graanhandel. Dirk, zoon van Cornelis, volgde zijn vader dertien jaar later, in 1882, op als winkelier. Toen werd het pand overgenomen door Jan de Pijper, weer een kruidenier uit Amsterdam. Hij was tevens drogist en woonde met zijn vrouw achter de winkel (afb.1). Na 35 jaar hard werken en goede waar afleveren, verhuisde hij naar nummer 54 op de gracht en overleed op 25 februari 1940. Marius van der Dussen, ook kruidenier, nam de zaak over en bediende daar tot 1938 zijn trouwe klanten. In dat jaar verhuisde hij naar de Schippersgracht 25. Hij genoot daar slechts twee jaar van zijn 'pensioen' en overleed op 11 januari 1941. Hiermee zette Johannes Baltussen tot 1958 de kruidenierszaak voort. Hierna woonde Dirk van Putten nog na Baltussen tot 1969 in het pand. Toen kwamen de gebroeders Van Manen met hun dierenzaak zich hier vestigen. Zij verkochten niet alleen benodigdheden voor dieren, maar ook hengelsport- en tuinartikelen (afb.2). Na van Manen kwamen er eigenlijk twee winkeltjes in het pand, nl. De Gouden Draak met dameskleding

en sieraden en een antiekzaak. Na een prachtige verbouwing is onlangs de Gouden Draak 'alleen-bewoner' geworden, een aanwinst voor onze Langegracht.

Nu de bewoners van de bovenverdieping (nummer 45a). Eerst treffen we in de beginjaren van 1860 een tweetal namen aan zonder beroep, dus niet zo interessant. Tot er in 1865 een dokter, Willem F. Vos, komt wonen. Drie jaar later wordt hij opgevolgd door de portretschilder Martinus Schenk. Deze schilder blijft hier ruim 16 jaar wonen en of hij daar ook werkte is niet bekend. Dan volgen in snel tempo allerlei personen met uiteenlopende beroepen, zoals een diamantslijper, een naaister, een metselaar en een klerk. We zijn nu in de 20e eeuw beland en komen dan bekende Maarssense familienamen tegen, zoals Adriaan Smorenburg, Willem Peek en Louis van de Mark. Uiteindelijk krijgt de bovenverdieping op 45a vanaf 1930 in korte tijd wel zo'n twintig andere bewoners.

C.W.P. Bloemendaal

Opnieuw een Rolpaal geplaatst

Afb. 1. Kinderen trekken een schip door de vaart circa 1935

Op 28 juni jl. is door de wethouder van Ruimtelijke Ordening, mevrouw Saskia de Vries, in de bocht van de Vecht bij Oostwaard, ter hoogte van het sluisje naar het Amsterdam-Rijnkanaal een replica van een rolpaal onthuld. Dit is de tweede rolpaal die op initiatief van de Historische Kring Maarssen de oevers van de Vecht siert. Deze is net als de eerste paal door Kondor Wessels Projecten vervaardigd en geplaatst. Het tekstbordje is gesponsord door De Vries Zeefdrukkerij. Tekst op het infobordje ROLPAAL: "Vanaf ca. 1630 stonden er ten behoeve van de trekvaart aan het jaagpad langs de binnenbochten van de Vecht een groot aantal rolpalen. Destijds werden de schuiten getrokken door jagers of trekkers, al of niet met paard. De rolpalen verhinderden dat de jaaglijn over de weg kwam of dat de schuit naar de kant werd getrokken. Deze replica herinnert aan de functie van de Vecht in het netwerk van trekvaarten in Holland en

Utrecht. Door de komst van de spoorwegen, vanaf 1839, kwam hier geleidelijk een eind aan". Het vervoer met de trekschuit, vracht of personen, maakt op ons vaak een nostalgische indruk. Het is echter goed te bedenken in welke rol mensen er bij betrokken waren. De afbeeldingen en de gedichten spreken in dit verband voor zich; zie afbeeldingen 1. en 2.

Het eerste gedicht is van Clinge Doorenbos (1884-1978).¹ De titel is 'Neerlands Sleperslied'.

Al je jonge tijdgenootjes
Spelen vrolijk, ongestoord;
Jullie trekken 't zwaar gevaarte
En jeezelve moeizaam voort.
And're kinders hebben vreugde
Van hun ouderlijke dak,
Jullie slepen zelf je huisje
Log en langzaam – als de slak.
And're kinders vinden strakjes

Afb.2. In het ruim van de trekschuit circa 1670

Een behoorlijk, lekker bed,
 Jullie worden na de arbeid
 In de kleine roef gezet.
 O, wij weten, dat ook daar veel
 Ouderliefde wezen zal,
 Maar je leven is toch anders
 Dan dat aan de vasten wal.
 Wanneer zal 't vakantie wezen?
 En waar ga je dan naar toe?
 Worden jullie van dat slepen
 Op de lange duur niet moe?
 Op je jonge lijf van dertien
 Staat een hoofd van veertig jaar;
 Jullie kennen al van jongsaf
 't Hele 'Leven' met elkaar.
 Langs wanhopig rechte boorden
 Naar een eindeloos verschiert
 Zingen ouwelijke kinders
 't Neerlands Wolga-slepers-lied.

Het tweede gedicht is van Claas Bruin (1671-1732), een gedeelte uit 'Speelreis langs de Vechtstroom'.²

De Jaagschuit vol gepropt van menschen,
 Bruist voor ons heenen: wat gemak
 Kan iemand meer in 't reizen wenschen?
 Om dus, als was hy onder dak,
 Al slaapende zyn togt te spoeden?
 Dit voorrecht heeft ons vaderland
 Door 't recht gebruik der watervloeden.

Noten:

De liedjeszanger Clinge Doorenbos was in de eerste wereldoorlog als militair ingekwartierd in Maarssen. Zie periodiek H.K.M. jaargang 2 blz. 53 en jaargang 28 blz. 41.

Het gedicht staat in zijn geheel in De Vechtstroom van Utrecht tot Muiden uit 1691.

Foto's uit het archief van de Historische Kring Maarssen.

Hans van Bommel

Afb.3. Trekschuit met jagertje en paard begin 19e eeuw

Afb.4. Restant van een oude rolpaal in de bocht bij Cromwyck tegenover De Olifant

MUSEUM MAARSSSEN DOET EEN BEROEP OP DE LEDEN VAN DE HKM

Beste leden van de HKM,

U kent ongetwijfeld het museum in het koetshuis van Goudestein, omdat u er al eens was om een tentoonstelling te bezoeken of vanwege de stukjes die afgelopen jaar regelmatig in dit periodiek zijn verschenen.

Misschien weet u ook dat het museum op dit moment, in het tiende jaar van zijn bestaan, in een lastige positie terecht is gekomen doordat het vanwege het beëindigen van de subsidie per 1 juli jl. zijn twee vaste krachten heeft verloren. Met name het vertrek van de conservator treft ons hard en trekt een zware wissel op al degenen, die verder als vrijwilliger bij het museum betrokken zijn. En dat zijn er op dit moment in totaal zo'n 35.

Het merendeel van deze vrijwilligers zet zich in als suppoost tijdens de openingstijden, op woensdag-, zaterdag- en zondagmiddag van 13.00 tot 16.00 uur.

Deze suppoosten zijn de gastvrouwen/gastheren van het museum. Zij ontvangen de bezoekers en geven, als daar behoefte aan is, toelichting op het tentoongestelde.

Suppoosten zijn altijd met zijn tweeën aanwezig en worden gemiddeld één keer per vier weken ingeroosterd, waarbij rekening wordt gehouden met dagen van hun voorkeur.

Op dit moment kampen wij met een tekort aan suppoosten, met name voor de woensdagmiddag. En daarom wil het museumbestuur op u, die als lid van de HKM ook affiniteit heeft met de geschiedenis van Maarssen en de Vechtstreek, graag een beroep doen om het vrijwilligersbestand van het museum te komen versterken.

We zouden bijzonder geholpen zijn met 5 suppoosten voor de woensdagmiddag, en een aanvulling van het aantal vrijwilligers, die beschikbaar zijn op de zaterdag of zondag, is ook zeer welkom.

Bovendien zal het museumbestuur zich in de maanden na de vakantieperiode beraden op andere werkzaamheden die op vrijwillige basis kunnen gebeuren.

Kortom: er is veel werk aan de winkel, en we kunnen het niet meer alleen aan. We staan voor de uitdaging om het niveau, dat het museum in de afgelopen tien jaar heeft opgebouwd, met vereende krachten te handhaven.

En daar hebben we meer mensen bij nodig, en hopelijk bent u daar één van.

Heeft u belangstelling om suppoost te worden of wilt u eerst nog nadere informatie, dan nodig ik u graag uit om contact met mij op te nemen (tel. 560564, graag in de avonden).

U bent van harte welkom!

Namens het bestuur van Museum Maarssen,

Monique Huisman, bestuurslid belast met vrijwilligerszaken

Met melk meer mans

Melk per glas... aan de Parkweg

Sneeuw in het vroege voorjaar... de tuin oogt dus wit. Is daardoor de ruime woonkamer van een gezellige lichtheid? Rondkijken. Quilts... ja zelfgemaakt, de Hinderloper kast ook al zelf beschilderd. Het lijkt vakwerk, zo mooi. En ook... een zelf gesneden beeldje van speksteen. Sierlijke vormen in wit-rose. Het verhaal van exposities samen met een schilderende dochter.

Bescheiden wordt het verhaal verteld. Wie is deze grijs gelokte creatieve vrouw? Rina Reinders-Brouwer (1921), in haar jonge jaren coupeuse, vult nu haar vrije uren met vaardig handwerk. Van wie ik deze talenten heb... tja, van mijn moeder misschien, ik weet het eigenlijk niet... . Aan tafel. Veel foto's van vroeger en een blok aantekeningen. Gisteren heb ik van alles opgeschreven over vroeger. En hier... het trouwboekje van mijn ouders. Een bruingetint käftje. Sierlijke letters, ietwat verbleekt, laten de namen lezen. Wat staat er nu... 1872... nee 1873 is de geboortedatum van haar vader. Honderddertig jaar geleden vangt dit verhaal aan. Nou ja... wat noem je aanvangen. De rode draad wordt hier opgepakt. Rina vertelt. Stukje na stukje rijgt ze aan elkaar. Een nieuwe quilt.

Teunis Brouwer wordt in Kockengen geboren op 8 maart 1873. Zijn vader boert daar. Bij de koeien, onder de koeien... melk wordt Teunis zijn voorland. Hij ontmoet zijn toekomstige vrouw Rijntje Fokker die uit Oud-Aa komt. Ze is een paar jaar jonger, geboren 5-10-1879. Trouwen in 1901 en naar Amsterdam. Die grote stad is gebouwd op palen vanwege de drassige ondergrond. Ja, vanwege het vocht ... - Rina legt het uit - raadt de dokter aan naar elders te verhuizen. Vanuit een stads souterrain naar een dorpswoning aan de Schippersgracht 17. De schuit van Van Heezik brengt in 1913 het gezin - er zijn dan vijf kinderen - met het nodige huisraad naar de Vechtkade. Een heel verschil in woongenot. Buurman is d'Hondt, die in antieke meubels handelt. In 1914 krijgen ze tijdelijk inkwartiering in verband met de mobilisatie.

Teunis blijft bij de melk. Was hij in Amsterdam werkzaam in een melkfabriek, nu koopt hij melk bij boer Schoenmaker, begin Klokjeslaan' en

Afb. 1.

vent hij de liters uit in het dan nog kleine dorp. Een melkbus voor op de handkar. Een vijf-literkan erbij en nog een maatje van een halve en een hele liter. Kijk... - Rina laat een foto zien - onder aan de bus zit een kraantje, voor de tap.

In Kockengen kan de melk goedkoper worden ingekocht. Het scheelt een paar cent de liter. Teunis zijn vader, die het beste voor heeft met zijn kinderen, koopt voor zijn zoon een ietwat verlopen melkzaak aan de Parkweg 17.

Het is 1918. De eerste wereldoorlog is net voorbij. Iedere ochtend gaat Teunis met zijn oudste zoon Sijmen naar Kockengen. Vroeg, vier uur in de ochtend. Met de hondenkar. Twee herdershonden in galop. De stationsweg uit, de draai-

brug over en dan rechtsaf naar Breukelen en verder. Een paar uur later terug. En de veertig liter - de inhoud van een bus - is om een uur of een wel uitgevent. Twaalf cent de liter... ? Rina weifelt. In ieder geval een centenkwesie. Een eitje kost drie cent, weet ze.

Een moestuin en varkens. Daar is in de middag wel tijd voor. Bij Vechoever, dan een verpleeginrichting aan het Zandpad, wordt een stuk grond gehuurd. Een zelfgebouwd varkenskot om drie varkens vet te mesten. In 1928 stroomt de Vecht (voor de laatste maal) fiks over en moeten de beesten met spoed worden verkast naar het land van boer Schoenmaker. Later wordt bij Westhill (Parkweg) een stukje grond gehuurd. En nog weer later tegenover 'Hazenburg' (Binnenweg). Teunis kan zijn beesten niet missen. En toch... slachtrijp moeten ze naar slager Adam Kroes om het hoekje op de Emmaweg². Teunis kan het gekrijs van zijn beesten niet aanhoren. Ach... mijn kuchies... . Op de fiets naar Kockengen, dan hoort hij het niet. Ja, mijn vader was teerhartig, beaamt zijn jongste dochter Rina (nummer negen in de rij).

Over de hondenkar weet Rina nog iets te melden. Vader reed op de Kaatsbaan. Deden die beesten hun behoefte voor de winkel van drogist Reinders. Roept diens vrouw... Zeg Brouwer, kan je die boel niet opruimen? Krijgt ze terug... Ik zal ze de volgende keer een luier omdoen!

Rina kijkt lachend en dan... nee, schrijf dat maar niet op, ach... nou ja... zeventig jaar geleden... tja.

Nog een verhaal. Ze staat samen met haar vader in de Parkweg. Vader licht beleefd de pet voor de gemeentesecretaris, meneer Stevenhagen. Tegen Rina zegt hij... daar gaat mijn geld... hij betaalt nooit... . Ook maar niet opschrijven? Rina weifelt en vertelt dan hoe haar broer Sijmen bij het aanbieden van de rekening aan de familie Stevenhagen, zodra de deur wordt opengedaan, voor de zekerheid zijn voet meteen over de drempel zet. Nu kan ook Rina erom lachen. Maar toen als meisje van tien jaar was het leven een ernstige zaak.

Nee, niet arm, maar vader was bijzonder zuinig. Iedere cent werd wel driemaal omgedraaid. En moeder... ja ook, ze moest wel, met negen kinderen. Die zat 's nachts de kleren te verstellen, weet de dochter. En overdag de winkel. En ook nog, in de werkruimte ernaast, kaas maken en yoghurt en karnemelk. Ja, die bleef over van de gemaakte roomboter. Ook daar weer een toe-

Afb. 2.

voeging. In Breukelen was de melkfabriek Insulinde. Daar moest de roomboter officieel van worden betrokken. Zelf maken mocht niet. Clandestien dus. Veldwachter Van Duinen kwam op inspectie. Getipt? In ieder geval, moeder, gewiekst, wist op tijd de roomboter verdept op te stellen. Spannende tijden. Oh ja, dat mag wel opgeschreven worden. En dan een dubieus verhaal... . Met buurman kruidenier Otten wordt een soort bier gebrouwen. Proberen joh... stimuleert de buurman. Als na een paar dagen de mannen tamelijk aangeschoten raken, maakt moeder Brouwer er subiet een eind aan. Rina bijt op haar lip, alsof ze het binnenboord wil houden. En ook... natuurlijk het is 'uit het leven gegrepen'. Het mag vermeld.

De hondenkar wordt ingeruild voor de fiets en de fiets wordt een driewieler. Nee, dat heeft vader eigenlijk niet meer meegemaakt. Zoon Geurt nam al een deel van het werk over, samen met neef Dirk uit Kockengen die bij de familie in de kost kwam. Oh ja, dat ging uitstekend samen. Ja, schrijf dat maar op... kan mijn neef, die in Canada woont, het lezen!! Rina lacht, de dierbare neef in herinnering.

Hoe ging het dagelijkse leven... ? Werken natuurlijk. Nee, geen uitjes. Een sigaartje... enkel met vrienden. Wie... ? Wel buurman Ter Wee natuurlijk, de fietsenmaker naast hen op het hoekje en slager Kroes. En ook aannemer Mook.³ Ja die waren samen vaak te vinden. Ja, allen gereformeerde geloofsgenoten... ja trouw in de kerkgang.⁴ Heel trouw, tweemaal per zondag. Ook trouw in bijbellezen en bidden. Rina knikt bevestigend. Vader duldde geen onvertogen woord.

Westhill 1920: Kaart uit ca. 1920; collectie Maarssens Museum, inv. nr. 8202

Westhill 1945: Kaart uit ca. 1945; collectie Maarssens Museum, inv. nr. 8207

Afb. 3.

Veel kerkgenoten onder de klanten zeker ... ? Welnee... vader werd rijker van de roomsen dan van de gereformeerden... . Het floept er zomaar uit. En dan... maak er maar protestanten van... het klinkt zo hard... . De pen krast gehoorzaam over het papier.

De Standaard werd gelezen, een christelijk dagblad. Van 't Hof zorgde later voor de radio-distributie. Lid van de NCRV... ? Het huisorgel begeleidde psalm 42... . Hijgend hert der jacht ontkomen... uit volle borst.

Moeder heeft als vriendin de oude mevrouw Niekerk⁵ en juffrouw De Jeu. En er is de gereformeerde vrouwenvereniging onder leiding van de vrouw van dominee Van der Veen.

Foto's ... Teunis met de melkfiets vlakbij Concordia. Het voorste raam is van café Westerik (afb. 1).

Een foto van de melkwinkel met de kinderen Janny, Gré en Geurt. Op het raam rechts staat... melk per glas (afb. 2). Hier ... een vergrootglas, dan wordt het duidelijker... Rina vertelt dat haar zus Gré altijd de etalage inrichtte. Er waren soms wedstrijden... nee, nooit een prijsje behaald. De Parkweg aan de overzijde (afb. 3), op de achtergrond magazijn de Zon, manufacturen van Van Schaik.⁶ Op de voorgrond de verhuishwagen van Kerste. Zoon Adriaan (later groenteboer) staat links van hem. Naar rechts... Geurt met de fiets,

vader Teunis, neef Dirk en de kleine Janny, met vriendinnetjes Jopie Middelweerd en Stientje van Schulp en Rina zelf. Ja, dat ben ik, een jaar of zes... . Iets van een zucht. Wat gaat er door haar heen.

Zestien is Rina wanneer vader overlijdt. Samen met moeder en twee zussen verhuist ze naar de overkant. Geurt neemt de zaak over. Het is 1938. Melk per glas - een hoog glas met dikke voet - kost dan al lang geen vijf cent meer. Wel is melk de witte motor gebleven, maakt meer mans en is nu ook nog het zuivelste ambachtelijke natuurproduct in een literpak in de supermarkt. Melkboer Brouwer belde aan bij de klant.

Auke Hoekstra

Noten:

1. Voormalige boerderij van Spelt
2. Later christelijke bewaarschool, daarna fysiotherapie Hoekstra
3. Ook aanspreker van De Laatste Eer
4. Toen gehuisvest in kapel aan de Kerkweg, thans uitvaartonderneming Sander Snijders
5. Overgrootmoeder van de verhuizers Jeroen en Eric Jan Niekerk
6. Thans appartementencomplex

Eerste paal in de P.C. Hooftstraat te Maarssen?

Een paar maanden voor zijn onverwacht overlijden, kreeg ik bij een bezoek aan de heer J.H.H. Heuschen deze foto door hem overhandigd. Al snel waren we het er over eens dat het een geschikt plaatje voor deze rubriek was, omdat, zoals helaas maar al te vaak bij oude foto's het geval is, we ook nu weer niet weten waar we precies naar kijken en wanneer de foto is gemaakt. Volgens Heuschen zou het gaan om het slaan van de eerste paal voor nieuwbouw van woningen van de UTD aan de P.C. Hooftstraat. Maar is dat wel zo? En voor welke woning wordt dan wel die eerste paal geslagen? En wie zijn al die ernstig toekijkende heren? Vier daarvan meende mijn zegsman te herkennen, namelijk burgemeester H.J. de Ruiter, wethouder D. van Zuidam, en de heren U. Twijnstra en N. Vermaas. De aanwezigheid van de heer Twijnstra, directielid UTD, zou er op kunnen wijzen dat het inderdaad om woningen gaat, die de firma UTD voor haar personeel in Maarssen liet bouwen. Omstreeks 1950 werden op veel plaatsen in Nederland, in opdracht en op kosten van grotere bedrijven, huurhuizen gebouwd. Hierbij sneed het mes aan meerdere kanten. Er werd zo een oplossing gevonden voor de toenmalige grote woningnood, de economie werd er door bevorderd, rijk en gemeenten hielden geld over voor meer sociale woningbouw en de betrokken bedrijven wisten op deze wijze hun personeel aan

zich te binden. Maar of de activiteiten op de foto in de P.C. Hooftstraat plaatsvinden, weet ik niet zo zeker. Het type huis, met het kleine badkamerraam boven de voordeur, dat op de achtergrond zichtbaar is, heb ik bijvoorbeeld wel aan de Dr. A. Plesmanlaan gezien, maar niet daar. Wat we in ieder geval weten is dat deze foto, gezien de stempel op de achterzijde, is gemaakt door C.A. Otten, fotojournalist uit Utrecht. En dat is meer informatie dan we dikwijls op oude foto's aantreffen. Beste lezers, u heeft uw foto's toch zeker al lang ten behoeve van latere generaties voorzien van waardevolle gegevens, zoals wie of wat staat erop, waar is het en op welke datum werd er gefotografeerd. Wist u overigens, maar dat geldt uiteraard niet voor u, dat veel mensen heel erg slordig met hun foto's omgaan? Zo las ik in het dagblad Het Parool (zaterdagbijlage van 28 mei 2005): 'Dat volgens een onlangs gepubliceerd onderzoek slechts vier procent van alle foto's die gemaakt zijn in een fotoalbum komt. Dat 81 procent van de foto's, nadat ze gemaakt en afgedrukt zijn, nooit meer wordt bekeken! En meer dan driekwart van de ondervraagden aangeeft dat ze ten minste één dierbare foto kwijt zijn'. Wat jammer! Daar worden in fotografie en geschiedenis geïnteresseerde mensen niet echt vrolijk van. Heeft u op- of aanmerkingen naar aanleiding van deze rubriek of heeft u misschien zelf een voor publicatie geschikte foto, dan wordt u vriendelijk verzocht dit schriftelijk of telefonisch door te geven aan:

J.H. Sagel, Van Lingelaan 85, 3602 PB Maarssen, telefoon: 561457, e-mail: jhsagel @ zonnet.nl .

Over historie gesproken

Het Olde Regthuys

sinds 1657

Eten, drinken

Leuk eten? leuk eeten?

www.hetolderegthuys.nl

Het Olde Regthuys, Laan van Nifterlake 101
3612 BP Tienhoven, Telefoon 0346 - 23 13 82

TOPKLASSE

SIERO SCHILDERS
Nassastraat 71 Maarssen Tel. 562310

PYGMALION BEELDENDE KUNST

Galerie
Taxaties

Kunsthandel
Kunstdadviezen

Gespecialiseerd in Nederlandse schilderkunst en
grafiek eind 19de eeuw

&

beeldhouwkunst van midden 20ste eeuw

Schilders o.a. Nic.Bastert, W. van Leusden, C.Ritsema,
H.J.Haverman, M.Maris, J.Toorop, Is.Israels, e.v.a.

Open: tijdens tentoonstellingen vrij. t/m zo.-13 tot 17 uur & op afspraak
Langegracht 44 - 3601 AJ Maarssen Tel: 0346-556736 Jaap.Versteegh@Pygmalion-art.com
www.pygmalion-art.com

TWEEWIELER-SPECIALIST

DE HAAN

VERKOOP EN REPARATIE TWEEWIELERS

ONDERDELEN EN ACCESSOIRES.

EIGEN REPARATIE-AFDELING

**OPEN MA/T/M VRIJ. 8.00-12.30 / 13.30 - 18.00
VRIJDAG AVOND 19.00/21.00
ZATERDAG 8.00-16.30
WOENSDAG GESLOTEN.**

**NASSAUSTRAT 105
3601 BD MAARSSSEN
0346-561615**

**BOUWBEDRIJF
DE JAGER**

**Bouwbedrijf De Jager
Tuinbouwweg 33
3602 AT Maarssen
Tel. 0346 - 552454
Auto 0653 - 442034
Fax 0346 - 551920**

- **Voor verbouwingen**
- **Aanbouwen**
- **Badkamers**
- **Keukens**
- **Div. onderhoudswerken**